

RIJEČ VIŠE: Otvaranje 14. izdanja festivala A tempo u Crnogorskom narodnom pozorištu

PODGORICA - April je četrnaesti put u Podgorici mjesec muzike zahvaljujući festivalu A tempo. Ključ programskog koncepta ovogodišnje manifestacije sažet je u sloganu „Daleko i blizu“.

Namjera organizatora je da raznorodni programski sadržaji budu oslonjeni na zajedničku ideju da se crnogorskoj publici predstave umjetnici koji su uspješne karijere ostvarili izvan domovine. Sedam festivalskih koncerata koji će se odvijati intenzivno od 21. do 29. aprila po tradiciji objedinjuju različite muzičke žanrove i izvođačke sastave.

Usvećarskom duhu

Svećarski ton manifestaciji dao je već na otvaranju nadahnuti govor proslavljene Darinke Matić-Marović. Ona je govorila o ideji i dosadašnjim dometima A tempa i njegovom zapaženom mjestu u savremenoj crnogorskoj muzici. I premijerni koncert koncipiran je u svećarskom duhu. Prihvatajući se složenog zadatka prvog tumačenja novih partitura, Grigorij Krasko osmislio je vrlo kompleksan, ali programski konzistentan koncert. Dvije nove kompozicije crnogorskih autora našle su se uokvirene djelima dvojice klasičara 20. vijeka – „Prvim violinskim koncertom“ mađarskog kompozitora Bele Bartoka i „Rumunskom rapsodijom“ rumunskog autora Žorža Eneskua. Na početku, predstavila se violinistkinja Katarina Pavlović kao tumač solističkog parta u mladalačkom Bartokovom djelu.

Koncert je komponovan 1907–1908. godine, ali je za kompozitorovog života izveden samo njegov prvi stav pod imenom „Portret“ (1912) i u njemu je odslikan lirski lik mlade violinistkinje Štefi Gejer u koju je tada Bartok bio zaljubljen. Dvije godine kasnije nastaje kompozicija „Dva portreta“, u kojoj je kao muzika drugog stava data obrada klavirske bagatele iz op. 6. Koncert je pronađen 1956. godine u zaostavštini Štefi Gejer i ona je o djelu razmišljala ne kao o koncertu, već „više o fantaziji za violinu i orkestar“. Štefi Gejer je dala i ključ za razumijevanje diptične koncepcije ciklusa: „Dva stava su po jedan portret. Prvi je portret mlade violinistkinje koju je volio, a drugi portret umjetnice, violinistkinje kojom je bio zadivljen“.

Sugestivan ton

U prvom, lirskom i misaonom stavu, koji je zasnovan na polifonim razvoju dva tematska materijala, Katarina Pavlović je lijepim tonom, sugestivno i smireno tumačila solistički part. U drugom, brzom stavu, koji donosi svojevrsnu grotes-

Virtuozni omaž muzičkoj tradiciji

SUGESTIVNO ISMIRENO: Katarina Pavlović sa crnogorskim simfoničarima

Iako se muzika 20. vijeka samo sporadično nalazi na repertoaru crnogorskih simfoničara, oni su pokazali da su dostojni ovog nesvakidašnjeg zadatka

knu transformaciju početnog motivskog nukleusa, došao je do izražaja njen temperament i virtuozičnost. Orkestar je u koncertu solisti ravnopravan partner i već se na početku moglo uvidjeti sa koliko ambicije i ozbiljnosti se pristupilo pripremi svečanog otvaranja festivala.

Izvođenje „Ritusa“ Nine Perović, u kojem je učešće uzeo i Akademski hor „Kolegijum muzikum“ (priprema hora Dragana Jovanović) sa solistkinjom sopranisticom Aleksandrom Stanković, predstavljalo je istinski vrhunac koncerta koji nije mogla zasjeniti ni virtuozna Eneskua etida za orkestar izvedena na kraju. „Ritus“ je ciklična kompozicija (stavovi „Uspavanka“, „Cucalica“, „Klanjalica“ i „Kolo“) komponovana za sopran, ženski hor, kamerni orkestar, klavir i udaraljke (dionicu klavira tumačila je autorka).

U osnovi inspiracije su obredne narodne pjesme Balkana, a glavna kompozitorkina ideja bila je ostvarivanje međusobnog dijaloga izvornog materijala koji je povjeren solisti i horu sa bojama orkestra koji dobija sasvim novu zvučnost

D. MILJANIĆ

VRHUNAC
KONCERTA: Hor „Kolegijum muzikum“ izvodi „Ritus“ Nine Perović

zahvaljujući korišćenju specifičnih boja instrumenata, zatim za guslarsku tradiciju karakteristične mikrotonalnosti i prenošenju za napjeve karakteristične heterofonije u instrumentalni zvuk. Ideja je ostvarena sa nadahnućem, raskrivajući raskošan talenat autorke, znalacki, sa demonstracijom visokog profesionalnog

umijeća, plijenila je svježinom kompozicionih rješenja, potvrdila njenu jarku i snažnu kreativnu individualnost.

Hor i sopranistica Aleksandra Stanković bili su izvrsni tumači nimalo jednostavnog vokalnog sloja, nadahnjujući i orkestar i dirigenta da potpuno posvećeno i predano realizuju izuzetno kompleksno zvučno tkivo.

Katarzični efekat

„Ritus“ je inače završni rad doktorskih umjetničkih studija kompozicije Nine Perović i dobro je da je primijera djela bila upravo u Crnoj Gori, i to ovako svečanom povodom. To budi nadu da mlada autorka neće biti još jedan od crnogorskih umjetnika koji su karijeru ostvarivali u inostranstvu, reprezentujući ono daleko iz slogana festivala. Za crnogorsku muziku biće dragocjeno ako Nina Perović bude blizu. Druga premijera bila je predstavljanje kompozicije Alek-

sandra Perunovića „1,618... – Nova muzika za gudače, udaraljke i čelestu“. Ona je takođe dio kompozitorovih doktorskih umjetničkih studija, jer je jedno od djela iz ciklusa koji je osmišljen kao svojevrsni omaž tradiciji, niz „muzika o muzici“ u kojima autor vodi kreativni dijalog sa autorima iz prošlosti.

U „Novoj muzici“ to je dijalog sa Belom Bartokom i njegovom kompozicijom „Muzika za žičane instrumente, čelestu i udaraljke“ i zato je korišćen ne samo istovjetni instrumentalni sastav, već i neki bazični kompozicioni principi svojstveni Bartokovom zreлом opusu - postupci organizacije zvučnog tkiva u skladu sa progresijom Fibonačijevog niza i zlatnim presjekom (otuda 1,618 u naslovu djela). U kompoziciji dominira diatonika i silazno (u prvom dijelu) i uzlazno (u drugom odsjeku) kanonsko kretanje melodija u vrlo slojevitoj partituri koja,

uprkos čvrstoj konstruktivističkoj logici organizacije ritmičkog i melodijskog aspekta djela, uspješno ostvaruje snažan gradacioni luk i specifičnu vibrantnu atmosferu ostvarenja neumitnog, koja daje osoben katarzični efekat. Mada Nina Perović i Aleksandar Perunović pripadaju različitim generacijama, povezuje ih to što su potekli iz iste škole, sa cetinjske Muzičke akademije, iz klase Žarka Mirkovića, a sada, u sklopu svog završnog stupnja akademskog obrazovanja, ponovo sarađuju sa istim profesorom – beogradskim vrsnim pedagogom Srđanom Hofmanom. To su očigledno škole koje omogućavaju razvoj stvaralačke individualnosti, jer su poetike mladih autora vrlo različite i osobene. Pažnja koja im je ukazana – da na otvaranju međunarodnog festivala A tempo crnogorski simfoničari, predvođeni svojim dirigentom Grigorijem Kraskom, preuzmu složeni zadatak prve zvučne realizacije njihovih partitura – pokazatelj je odgovornosti prema muzičkoj kulturi Crne Gore i njenoj budućnosti. I to su gestovi koji zaslužuju pohvale i sve dobre želje za nove uspjehe mladih autora.

Dostojni zadatak

Na kraju koncerta Krasko je publici i orkestru, kao svojevrsnu „nagradu“ za učinjeni napor, darovo efektne Eneskua „Rumunske igre“.

Briljantno orkestrirane da dozvole koncertantno predstavljanje svih muzičara orkestra, one nužno „podiznu energiju“ i bile su dobra završnica ove izuzetne koncertne večeri. Iako se muzika 20. vijeka samo sporadično nalazi na repertoaru crnogorskih simfoničara, oni su se pokazali dostojni ovog nesvakidašnjeg zadatka.

Sonja MARINKOVIĆ**Dvije premijere, mlade nade, dragi gosti**

Okosnicu ovogodišnjeg A tempa daju nastupi Crnogorskog simfonijskog orkestra na otvaranju i zatvaranju festivala, pod dirigentskom palicom Grigorija Kraska i Bojana Sudića. U međuvremenu, predstavice se manji, kamerni instrumentalni sastavi - „Trio Ciprus“ klarinetiste Duška Žarkovića, zatim na festivalu uvijek drag gost, Crnogorski gitaristički duo Goran Krivokapić i Danijel Cerović, džez

ansambl „Chamber Jam Europe“ kontrabasiste Zorana Markovića, pijanisti Neven Šobajić i Vesna Đokić i gudački kvartet „Energie nove“ violiste Ivana Vukčevića. Kao solisti, sa Crnogorskim simfonijskim orkestrom nastupaju violinistkinja Katarina Pavlović i pijanista Ratimir Martinić. Festival će, dakle, pružiti priliku da crnogorska publika i neke od svojih znanaca upoznaju u novoj ulozi.

Poseban kuriozitet programskog koncepta festivala je premijerno predstavljanje dvije nove kompozicije najmlađe generacije crnogorskih kompozitora – Aleksandra Perunovića (1978) i Nine Perović (1985). U sklopu festivala predstavljena je i nova knjiga iz produkcije Muzičkog centra Crne Gore, a prva iz oblasti etnomuzikologije, „Crnogorske narodne pjesme“ Slobodana Jerkova.